

**ЖҮЙЕЛЕУДІҢ ҰСТАНЫМДАРЫ.
ЖҮЙЕЛЕУДІҢ ШЫҒУЫ. ЖАСАНДЫ
ЖӘНЕ ТАБИҒИ ЖҮЙЕЛЕР.
ОРГАНИЗМДЕРДІ ЖІКТЕУ.**

Карл Линней 1707-1778

жылғы швед ғалым. Ол тірі табиғатты жүйелеуге аса үлес қосқан ғалым. Ол түрдің табиғи жан-жақтылығын және ақиқат барлығын айта келіп, түр-құрылысы жағынан ұқсас, көбеюі кезінде өздеріне ұқсас ұрпақ беретін көптеген туыстас ағзалар жиынтығы деді. Линней түрді латын тілінде қос атпен атауды (биноминальдық номенклатура) тәжірибе енгізіп, оны жүйелеуге негіз етіп пайдаланды. Жакын түрлер туысқа, туыстар отрядқа, отрядтар класқа біріктірілді.

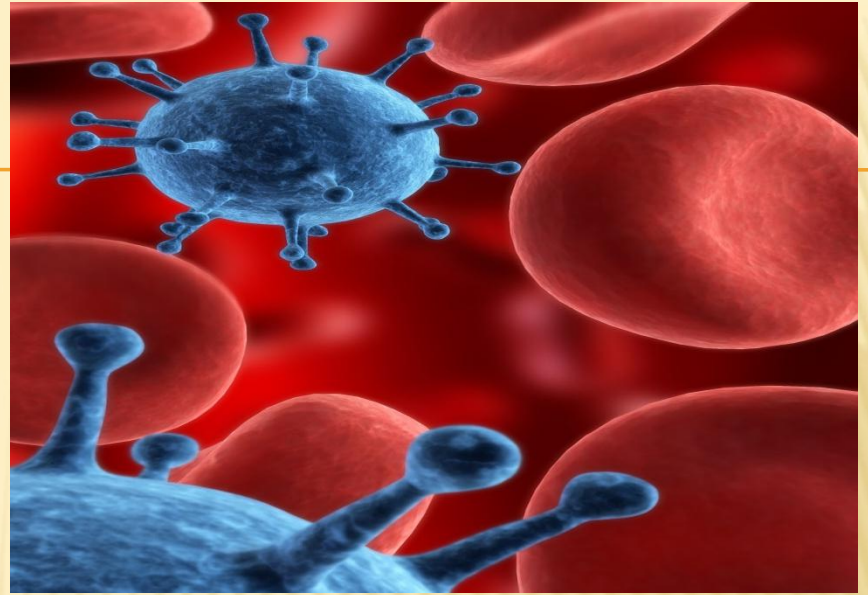

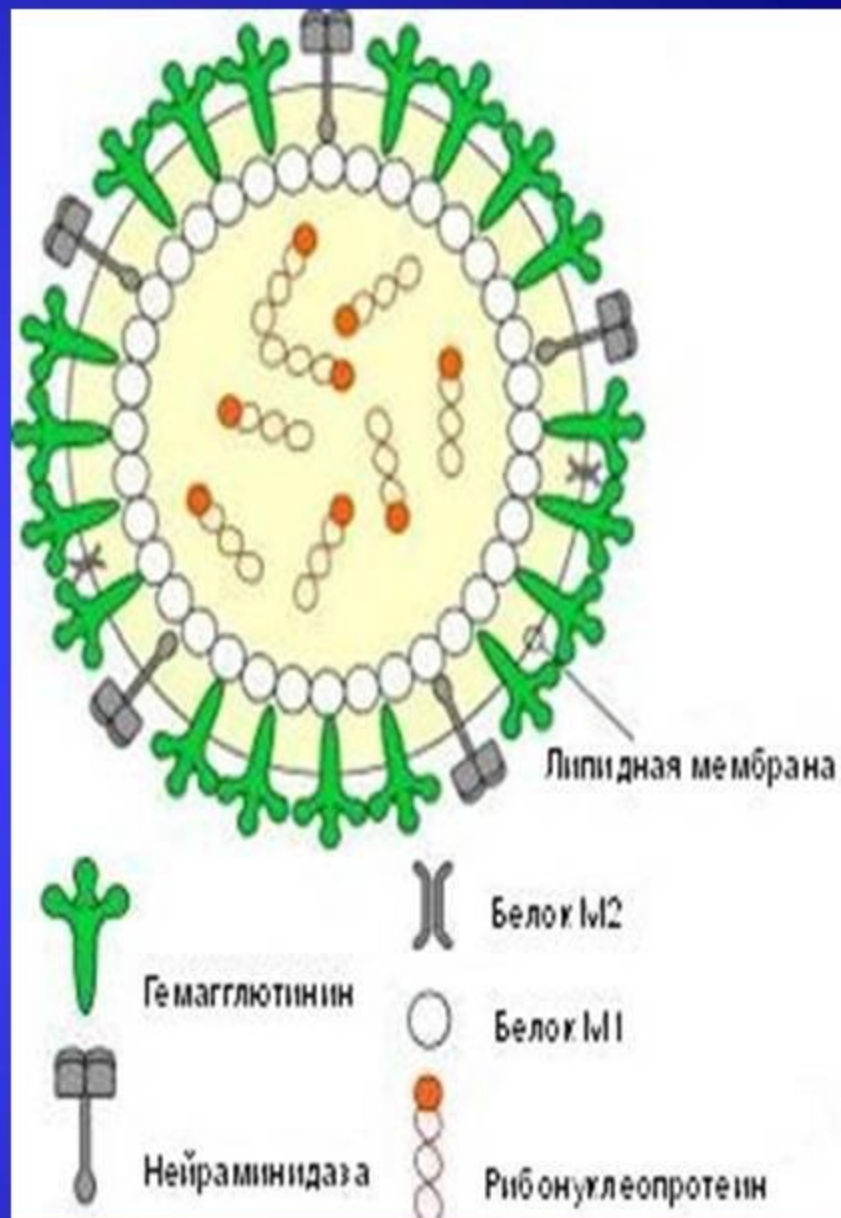
ТІРІ АҒЗАЛАРДЫ ЖІКТЕУ

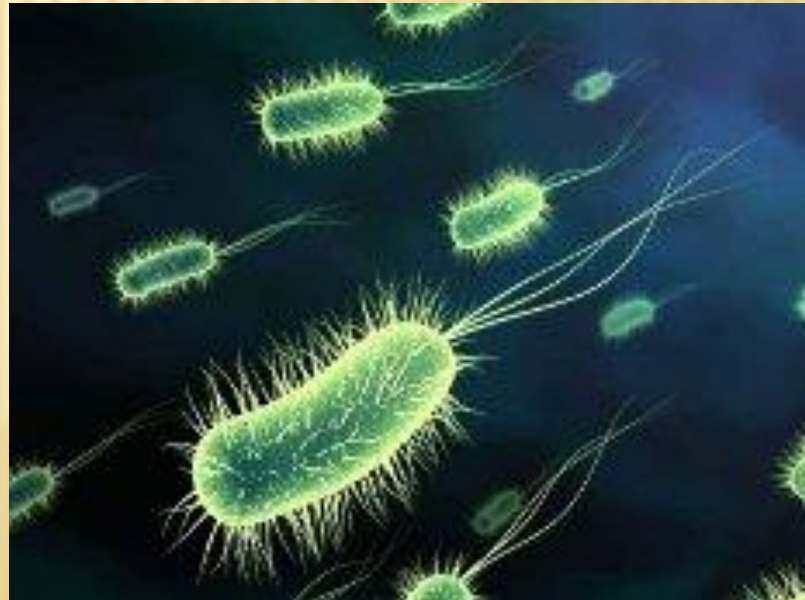
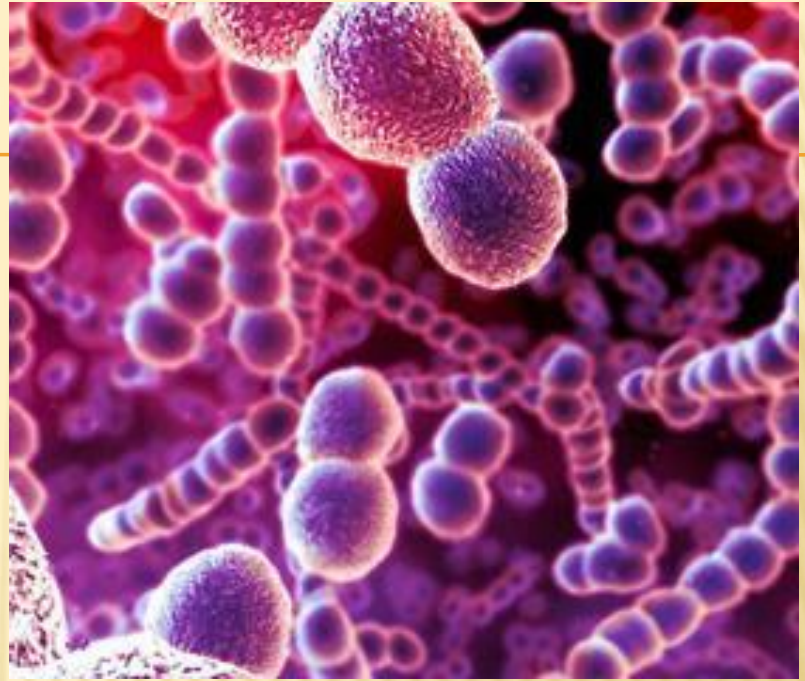
Вирустар – тірі

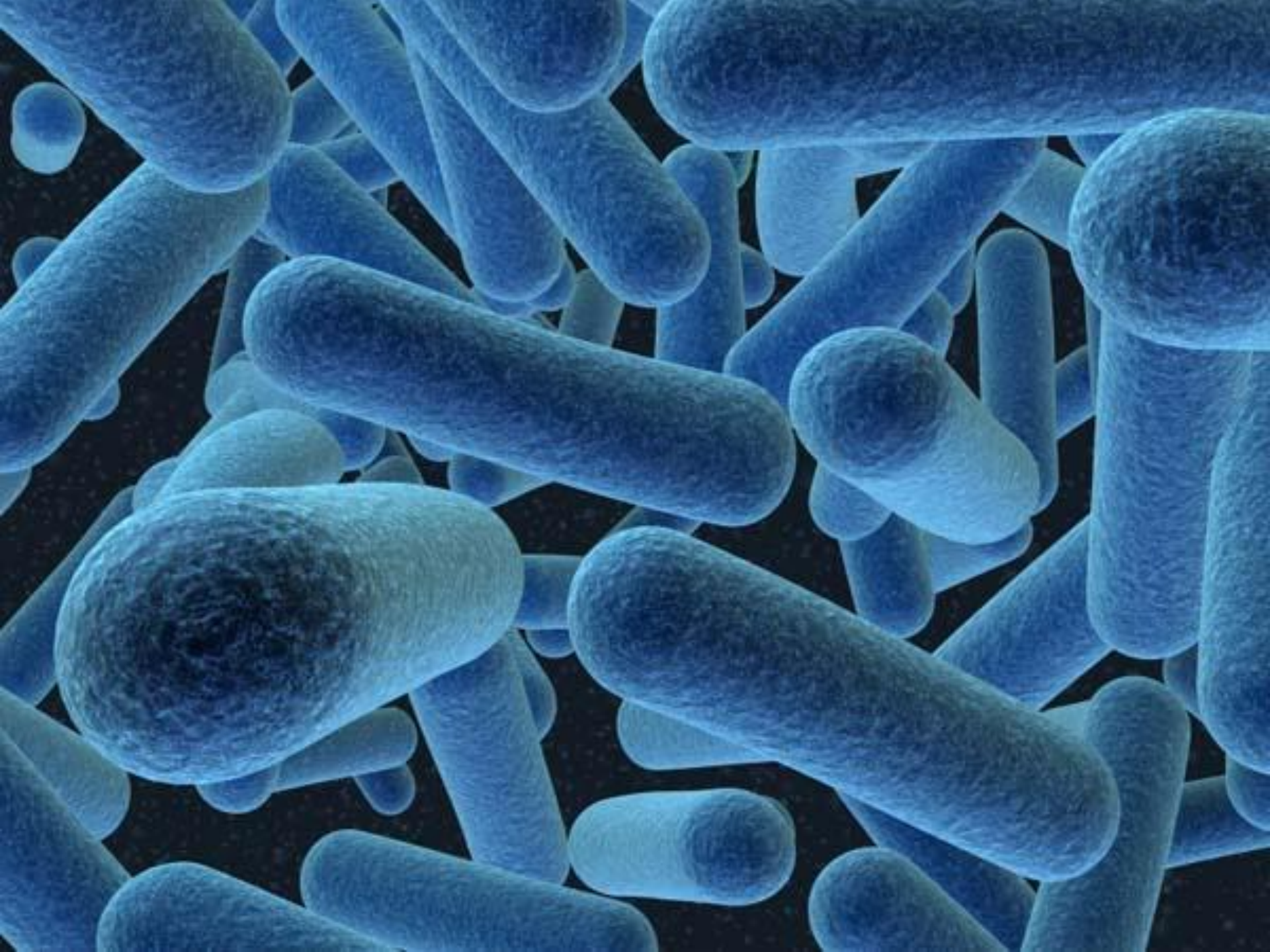
организмдердің ішіндегі жасушасыз тіршілік иесі. Олар рибонуклеин қышқылын немесе дезоксирибонуклеин қышқылынан құралған нуклеопротеидтерден, сондай-ақ ферментті нәруызбен қапталған қабықшадан – кабсидтерден тұрады. Бұл қабықша вирустың құрамындағы нуклеин қышқылдарын сыртқы ортаның қолайсыз жағдайларынан қорғайды.

Бактериялар – тек микроскопта ғана көрінетін аса ұсақ жасушалар және олар көптеген әр алуан аурулар туғызады бірақ көбінесе нейтралды қызметті атқарады. Бактерия негізінен түссіз тек кейбіреулерінде ғана аздап бояғыш заттар кездеседі. Фотосинтез құбылысы жүретін көк-жасыл қызыл түсті өкілдерін цианобактериялар деп атайды. Ядросы, митохондриясы, пластидтері қалыптаспаған өте кішкентай біржасушалы организмдер.

Жануарлар – тірі организмдер дүниесіндегі негізгі екі топтың жануарлар. Құрлықтың барлық жерінде өседі, суда кездесетін түрлері бар. Өсімдіктердің 375 мыңға жуық түрлері бар. Өсімдіктер тұқым тобының ең үлкені – гүлдейтін немесе жабық тұқымды өсімдіктер. Олардың 250 мыңнан астам түрі бар. Өсімдіктер күн сәулесінің көмегімен өз қорегін табады. Саңырауқұлақтар бұрын өсімдіктер қатарына жатқызылатын, алайда өз қорегін өндірмейтін болғандықтан, қазір олар жеке классқа жіктелген. Олардың 100 мыңға жуық түрі бар.

Олень

Кабан

Лось

Косуля

Лисица

Корсак

Енотовидная собака

Сурок

Заяц

Куропатка

Ондатра

Утка

Тетерев

Гусь

Өсімдіктер – тірі организмдер дүниесіндегі негізгі екі топтың бірі жануарлар. Құрлықтың бардық жерінде өседі, суда кездесетін түрлері де бар. Өсімдіктердің 375 мыңға жуық түрлері бар. Өсімдіктер тұқым тобының ең үлкені гүлдейтін немесе жабық тұқымды өсімдіктер. Олардың 250 мыңнан астам түрі бар. Өсімдіктер күн сәулесінің көмегімен өз қорегін табады.

Саңырауқұлақтар - төменгі сатыдағы өсімдіктердің ішіндегі ең көп тарағаны, олардың 100000-дай түрі кездеседі. Басқа өсімдіктер типтерінен басты айырмашылықтары пластидтері, хлорофилі болмайды. Бұлар дайын органикалық заттармен қоректенуге бейімделген гететрофты өсімдіктер. Саңырауқұлақтар Жейтін саңырауқұлақтар және Жеуге жарамсыз саңырауқұлақтар болып 2 ге бөлінеді.

Жеуге

жарамды саңырауқұлақтар да жоғары сатыдағы ағзалар. Оларды «өсімдік еті» деген атпен бағалы тағамдардың қатарына қосады. Оның құрамындағы 10-20% құрғақ затының 2-4%-ы нәруыз, 1%-ы май болады. Құрамында қантты заттары да кездеседі. Бұл заттар саңырауқұлақтың дәмін жақсарта түседі. Жеуге жарайтын саңырауқұлақтарды улы саңырауқұлақтардан ажырата білу керек. Жауынды жыл мезгілдерінде саңырауқұлақтардың қандай түрін болса да кездестіруге болады. Солардың ішінде жеуге жарайтын саңырауқұлақтың 100-ге жуық түрі бар.

Жеуге жарамайтын жалған түлкіжем кәдімгі түлкіжемге өте ұқсас. Жалған түлкіжемнің қалпақшасының үстіңгі беті тегіс, қызғылт-сары түсті. Кәдімгі түлкіжем қалпақшасының шеті желбіреген, үстіңгі беті ақшыл-сарғылт түсті. Қалпақшасын бөліп қарағанда, ақ шырын бөлінеді. Улы саңырауқұлақтар боз арамқұлақ, сырттай қарағанда, қозықұйрыққа ұқсас. Бірақ оның қозықұйрықтан айырмашылық боз арамқұлақ қалпақшасының астыңғы жағы ақшыл-жасыл түсті. Қозықұйрықтың қалпақшасының астыңғы жағы алқызыл түсті болады. Қозықұйрықтың Қазақстанның сазды, тақыр жерлерінде өсетін

Ақ Жайық

Бозарған

арамқұлақ — дүние жүзі статистикасы бойынша ең көп ажалды улану туғызатын саңырауқұлақ.

